

SAMARBEJDE OM VANDMILJØFORBEDRING I ODENSE FJORD

Opsamling fra workshop den 7. juni 2021

Juni 2021

STØTTET AF
Promilleafgiftsfonden for landbrug

Indhold

1	Introduktion	3
2	Baggrund og proces	3
2.1	Baggrund for samarbejdet	3
2.2	Processen og workshopen	4
3	Samarbejdsmodellen	5
3.1	Rammerne og afgrænsning for samarbejdet	5
3.2	Deltagerne i partnerskabet	6
3.3	Principper for samarbejdet	7
3.4	Overordnet produkter for samarbejdet	7
3.5	Organisering med ansvar og rolle	8
3.6	Faglige arbejdsgrupper	10
3.7	Proces for arbejdet	11
4	Vurdering af næste skridt	11
4.1	Tids og procesplan på kort sigt	11
4.2	Nøgleaktiviteter og afklaringer	12

1 Introduktion

En række store fynske virksomheder, institutioner og organisationer er gået sammen i et unikt samarbejde om at forbedre miljøforholdene i Odense Fjord. Parterne har påtaget sig et ansvar for at passe på naturen i og omkring fjorden. Odense Fjord har et smukt og varieret miljø, som rummer vigtige levesteder for både dyr og planter.

De centrale parter er gået sammen om at bringe Odense Fjord i god økologisk tilstand på en måde, der er bæredygtig for både miljø og erhverv. Det sker med afsæt i nyeste tilgængelige viden om tilstanden i fjorden og dennes presfaktorer.

Det nyetablerede samarbejde handler om at finde løsninger. Flere af parterne har allerede på forskellige måder arbejdet med tiltag, der skal forbedre tilstanden i Odense Fjord, derfor bringer de erfaring og ny viden ind i samarbejdet. Gennem vidensdeling, tilførsel af ressourcer og kræfter i centrum, vil parterne arbejde mod et fælles mål om en robust og ren fjord.

Denne rapport beskriver samarbejdet med forslag til, hvordan det udmøntes, hvem aktørerne er, og hvordan organisering samt rammer og principper for partnerskabets kan udfoldelse.

Denne rapport er endvidere en opsamling fra den første workshop i partnerskabet og er udarbejdet i et samarbejde mellem Flemming Gertz, Maria Pilgaard og Mark V. Eriksen med facilitering, formuleringer og konsolidering fra Cecilie Müller fra Implement Consulting Group. Rapporten og arbejdet i og omkring workshoppen er finansieret af EU-projektet "Waterdrive".

2 Baggrund og proces

Nedenstående afsnit beskriver baggrunden for samarbejdet samt processen i workshoppen.

2.1 Baggrund for samarbejdet

Et godt vandmiljø i Odense Fjord er helt centralt for partnerskabet, der finder, at man på tværs af sektorer og interesser kan finde fælles løsninger, der gavner vandmiljøet og de virksomheder og aktiviteter, der knytter sig til fjorden.

Fokus er på at bidrage mest hensigtsmæssigt hver især med synergi på tværs. Trods nationale reguleringer og initiativer gennem flere vandplanperioder er der fortsat udfordringer med vandmiljøet og opnåelse af god økologisk tilstand.

Til Odense Fjord knytter sig en række interessenter inden for både erhverv, friluftsliv, natur og miljø, hvis aktiviteter i opland og fjord samt økosystemernes kredsløb har indflydelse på fjordens tilstand. Disse interessenter er parter i samarbejdet, fordi de i forbindelse med deres aktiviteter er knyttet til Odense Fjord, og fordi de ønsker at arbejde med

målopfyldelse af EU's vandrammedirektiv ud fra en ny og bred lokalforankret tilgang.

Parterne finder det relevant og nødvendigt med et bredere og nytænkende fokus og samarbejde for at finde de bedste løsninger til at bringe fjorden i god økologisk tilstand senest i 2027. Dog er der risiko for, at man ikke når målet i 2017, hvis man ikke ser på de lokale forhold og bringer lokal viden i spil samt får skabt en lokalforankret vandplan.

Der er en forståelse af, at de danske fjorde er så forskellige, at hvis man ønsker bedre vandmiljø i de danske fjorde, da er man nødt til at fokusere på den enkelte fjord. Derfor er der nu et stærkt fundament for at gå sammen i en lokalbaseret tilgang om at forbedre tilstanden i Odense Fjord. Der er enighed om, at det giver flere muligheder for at forbedre de lokale tilstande, når så mange virksomheder og institutioner samarbejder, end når det alene sker gennem national regulering.

Parterne fortsætter deres individuelle aktiviteter med hver deres respektive virksomheds- og organisatoriske formål. Partnerskabet fokuserer alene på at bringe konstruktive løsninger i spil til gavn for fjordens miljøtilstand.

2.2 Processen og workshoppen

For at løbe samarbejdsprojektet godt i gang blev der afholdt en opstartworkshop for repræsentanter i medlemsorganisationerne.

Workshoppens formål:

Formålet med workshoppen var:

- At definere rammerne for samarbejdets fokus, der hviler på at forbedre tilstanden i Odense Fjord gennem en lokalforankret tilstand
- At udfolde samarbejdsmodellen, konkretisere mulighederne i faglige spor og drøfte organisering
- At lære hinanden at kende internt i partnerskabet samt opnå indsigt i de forskellige kompetencer og viden, som skal sættes i spil i samarbejdet *Nøglespørgsmålet:*

Workshoppen var designet ud fra et nøglespørgsmål, som var forsøgt besvaret gennem en række øvelser og diskussioner.

"Hvordan kan vi sikre et ambitiøst, nytænkende og forpligtigende samarbejde funderet på ejerskab i både bredden og dybden, fordi vi vil skabe god økologisk tilstand i Odense Fjord gennem en lokalforankret tilgang på en måde, der er bæredygtig for både miljø og erhverv."

Dagsorden for workshoppen:

- Velkomst og introduktion
- Processen - i dag og fremadrettet
- Oplæg om samarbejdets formål
- Aktørkortlægning og organisering
- Faglige spor

- Fremtidig samarbejdsmodel
- Konsolidering og næste skridt

Outputs:

Målet var at få produceret tre kerneoutput:

1. En overordnet beskrivelse af samarbejdsmodellen
2. Definere organisationsdiagrammet
3. Optegnet de mulige faglige spor

Principper:

Workshoppen var udviklet ud fra principper og forventninger om aktiv deltagelse igennem dagen fra alle deltagere. Der var i løbet af workshoppen afgivet plads til idegenerering samt konstruktive diskussioner.

3 Samarbejdsmodellen

Nedenstående afsnit ridser rammerne for samarbejdet op, definerer principperne, lister deltagerne, kortlægger organisationsmodeller samt beskriver de mulige faglige spor og proces for arbejdet.

3.1 Rammerne og afgrænsning for samarbejdet

Partnerskabets hovedopgave er at skabe en lokalforankret vandplan, der sikrer, at Odense Fjord opnår en god økologisk miljøtilstand. Heri ligger, at der er lys og liv i fjorden med et udbredt vegetationsdække, fisk og fugle. Økosystemet skal genoprettes i fjorden, og næringsstofftilførsel skal nedbringes.

Den økologiske tilstand i Odense Fjord afgøres jf. EU Vandrammedirektivet ved at bedømme tre biologiske kvalitetselementer; Klorofyl-a (planktonalger), vegetation (ålegræs mv.) samt bunddyr. Derudover vurderes en række fysiske- og kemiske støtteparametre såsom sigtdybde, næringsstofindhold mv., og endeligt skal fjorden også overholde nogle specifikke krav, hvad angår miljøfremmede stoffer for at vurderes som god økologisk tilstand. De valgte kvalitetselementer anvendes for at sikre, at fjorden opnår en tilstand, hvor den er i økologisk balance med udbredt ålegræs dække mv. Der bør foruden de specifikke kvalitetselementer derfor være blik for, hvorvidt fjorden overordnet er i balance med andre vigtige parametre såsom et diversitetsdyreliv med fisk og fugle, som bidrager til en, for mennesket, attraktiv fjord.

I denne opgave vil der være flere løsninger, der også har synergi til andre områder, det værende sig inden for erhverv, natur og klima. Dette bliver også en del af samarbejdet, men det er afgørende for løsninger og projekter, at fjorden miljøtilstand er udgangspunkt for tiltag, virkemidler og anvendelse af ressourcer.

3.2 Deltagerne i partnerskabet

Parterne deltager i samarbejdet i en erkendelse af eksistensen af internationale forpligtigelser og national regulering. Samarbejdets parter i første fase er:

- Odense Kommune
- Kerteminde Kommune
- Nordfyn Kommune
- Faaborg Midtfyn Kommune

- Fjernvarme Fyn
- Odense Renovation
- VandCenter Syd
- Odense Havn

- Danmarks Naturfredningsforening, Fyn
- L&F Centrovice

- Syddansk Universitet
- SEGES

- H.J. Hansen
- Marius Pedersen
- Emmelev A/S

- Kommunikationsbureauet KommPress agerer tovholder på projektet frem til, at der er nedsat en styregruppe og sekretariat.

3.3 Principper for samarbejdet

Det er målet, at samarbejdet er med til at skabe en lokalforankret vandplan for at bringe Odense Fjord i god økologisk tilstand, hvor der tillige bliver taget hensyn til erhverv, natur, mennesker og de institutioner, der er i forbindelse med fjorden. Parterne er tillige ansvarlige for ledelse og fremdrift i partnerskabsprojektet, samt efterfølgende iværksættelse af implementering af planen. Parterne kan i fællesskab facilitere en proces, hvor der tillige kan inddrages andre relevante parter til at bringe Odense Fjord i god økologisk tilstand.

Parterne i samarbejdet har besluttet, at samarbejdet skal baseres på en række principper, som både skal tilgodese miljøforbedringer og de forskellige organisationer. Parterne tilslutter sig at samarbejde ud fra følgende fire principper:

PRINCIPPER

#1

LØSNINGER SKAL BASERES PÅ VIDEN

Afsættet for samarbejdet om løsninger for god økologisk tilstand i Odense Fjord skal i alle henseender basere sig på evidens.

#2

VI ØNSKER GOD ØKOLOGISK TILSTAND

Institutionerne, der direkte eller indirekte er i forbindelse med Odense Fjord, har alle interesse i, at fjorden kommer i god økologisk tilstand. Desuden er der et behov for, at den enkelte institution samtidig skal kunne forfølge sine egne forretningsformål.

#3

VI RESPEKTERER FORSKELLIGE INTERESSER

Parterne repræsenterer forskellige institutioner, og samarbejdet hviler derfor på gensidig respekt for tilstedeværelsen af forskellige interesser. Fælles for alle parter er dog interessen i at skabe god økologisk tilstand i Odense Fjord.

#4

VI TAGER DEL I ANSVARET OG SAMARBEJDER OM LØSNINGER

Samarbejdet søger at finde løsninger gennem dialog. Parterne er enige om, at alle skal tage ejerskab over ansvaret for fjorden og vandmiljøet. Det betyder, at samarbejdet om at forbedre tilstanden er den eneste reelle og længerevarende løsning på udfordringerne – både de miljømæssige og de forretningsmæssige.

3.4 Overordnede produkter for samarbejdet

Målet for samarbejdet er at have en fuld detaljeret lokalbaseret vandplan klar i 2023. Denne skal ligge klar til national evaluering af vandområdeplaner, som forventes i 2023.

Indeholdende i den lokale vandplan er der foretaget en tilstandsanalyse i fjord og opland baseret på alle tilgængelige data. Der er foretaget modelberegninger på næringsstofsindsatsbehov for fjorden og indsatsbehov for

marine indsatser. Der er foretaget et prioriteret valg af virkemidler i fjord og opland, og næringsstofindsatsen er fordelt mellem kilder i oplandet, herunder er der foretaget omkostningsanalyser.

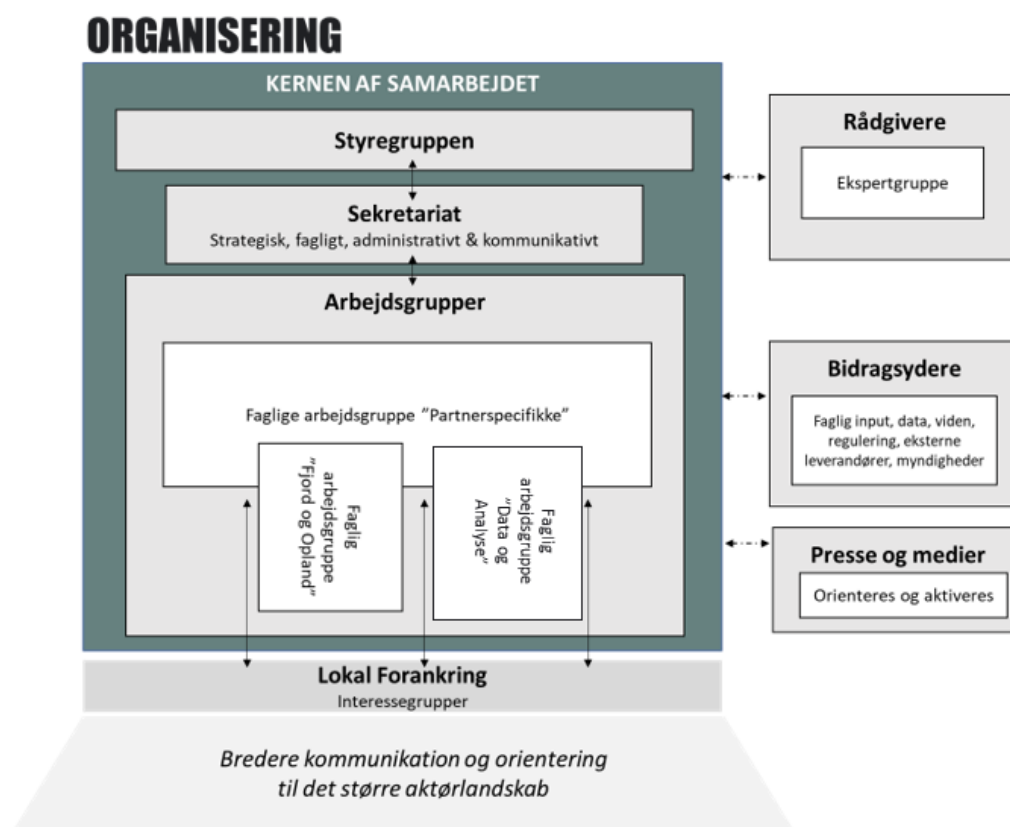
Målet er endvidere at udarbejde et virkemiddelkatalog med virkemidler, som er specifikt egnede til Odense Fjord og opland. Med baggrund heri igangsættes reelle nye tiltag i fjord og opland enten i pilotskala eller fuld skala, afhængig af finansieringsmuligheder, parallelt med udvikling af en helhedsplan

Alle parterne fortsætter deres individuelle aktiviteter, men målet er at få flettet projekterne ind i en overordnet sammenhæng.

Da vandplanen først er klar i 2023, udelukker det ikke, at man løbende kan træffe beslutninger og prioriteringer undervejs, som er vigtige for fremdrift af projekter, især for de projekter man laver i forvejen.

3.5 Organisering med ansvar og rolle

Nedenstående figur viser, hvordan organiseringen af samarbejdet kunne se ud.

- **Styregruppe:**
 - Talsmænd: DN, Centrovice, VandcenterSyd
 - Repræsentant for kommunerne
 - Evt. repræsentant for private virksomheder/industrien

- Styregruppens ansvar er at træffe beslutninger henimod at vedtage en lokalforankret vandplan bestående af en afvejning og prioritering af virkemidler, herunder forvaltning af partnerskabets økonomiske rammer.
- *Mulige afklaringer for de forskellige modeller*
Styregruppens sammensætning og struktur bør diskuteres. F.eks. formand, roterende formand, antal mm.
Der lægges op til, at det bør være frivilligt, om man ønsker at deltage i formandskabet og styregruppen.
- I formandskabet kan der være en repræsentant fra kommune, landbrug, spildevand og virksomheder. Det er vigtigt, at de forskellige interesser er repræsenterede i styregruppen.
- **Sekretariatet:** Sekretariatet er bindeled mellem de faglige arbejdsgrupper og styregruppen. Det er sekretariatslederens ansvar at indstille til styregruppen, hvorledes en lokalforankret vandplan kan udformes og implementeres. Det er Sekretariatets opgave at bringe den nødvendige viden til beslutningsbordet baseret på faggruppernes arbejde. Deslige at bringe forslag fra styregruppen til behandling i de faglige arbejdsgrupper.
- **Arbejdsgrupper:** De faglige arbejdsgrupper nedsættes med relevant ekspertise, og de ledes enten af sekretariatslederen eller en anden relevant part med særligt ansvar i faggruppen. Det er faggruppens opgave at tilvejebringe den nødvendige faglige viden.
- **Rådgivere:** For at opnå innovation, agilitet, motivation og nytænkning ind i denne form for partnerskab, der i sig selv er ny og forandringsskabende, kan man med fordel tilknytte en til flere særlige personer, der kan udfordre og rådgive styregruppen.
- **Bidragssydere:** Ud over de faglige arbejdsgrupper kan der være behov for at inddrage viden ude fra. Det er f.eks. viden fra Miljøstyrelsen, Kystdirektoratet, Naturstyrelsen, samt andre vidensinstitutioner og internationale erfaringer. Disse inviteres til projektet som bidragssydere gennem de faglige arbejdsgrupper. De er vigtige ressourcepersoner, dog er de ikke en del af projektet.
- **Presse og medier:** Pressen og medierne skal holdes orienteret om samarbejdets arbejde og resultater, og kan anvendes proaktivt ift. at få borgerne og interesseorganisationer involveret i projektet
- **Lokal forankring:** Partnerskabets udfoldelse skal skabe ejerskab og forandring. Dette sker gennem lokale projekter, hvor en bred kreds af aktører kan inviteres med. Formålet er viden og forankring samt at finde løsninger og forståelse. Her kan det være den lokale dykkerforening, et gymnasie m.m.

Nuværende aktører aktiviteter på kort sigt

På kort sigt frem til efteråret 2021 foretages et analysearbejde af monitoringsdata i fjord og opland med henblik på at sikre den størst mulige forståelse af tilstand i fjord og opland, herunder

næringsstoftransportopgørelser og kildeopsplitning. Arbejdet sker i arbejdsgruppen ledet af SDU og med SEGES og andre involverede partner.

Den lokale landbrugsrådgivning VELAS Fyn vil i samarbejde med SEGES i efteråret 2021 iværksætte et pilotarbejde for at optimere landbrugsrådgivningen til de nye opgaver som venter. Det inkluderer bl.a. øget videnopbygningen inden for næringsstof og virkemidler samt arbejde med samarbejde mellem landmænd, rådgivning, kommune og forskning.

Mandater og principper for deltagelse

Alle, der kan se sig selv i forståelsespapirets principper, kan på den ene eller anden måde bidrage til, at Odense Fjord kommer i god økologisk tilstand, og at samarbejdet bliver en succes.

For at indgå i partnerskabet skal man bidrage aktivt. Parterne kan deltage i enkelte projekter, og de kan byde ind og blive en del af delprojekter.

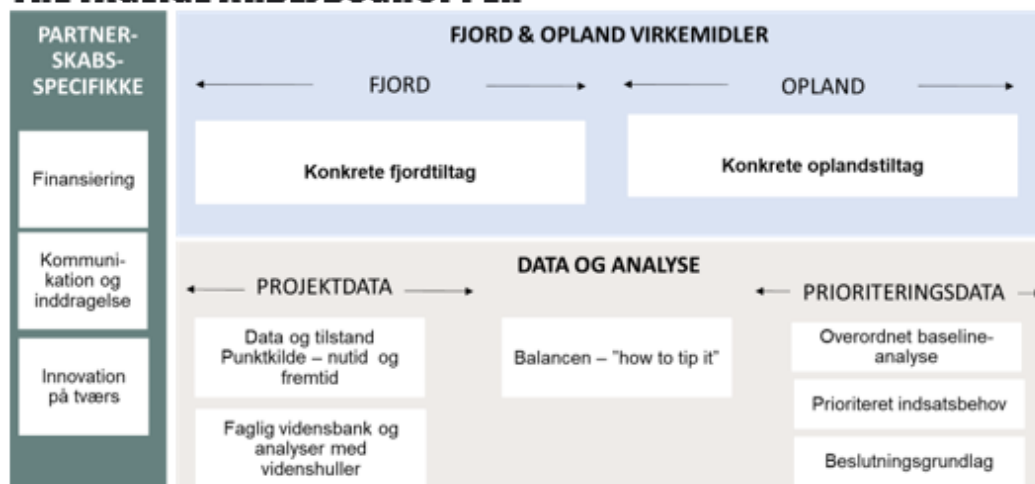
Ovenstående skal uddybes nærmere.

3.6 Faglige arbejdsgrupper

Der er tre overordnede faglige arbejdsgrupper:

1. Partnerskabsspecifikke
2. Fjord- og opland virkemidler
3. Data og analyse

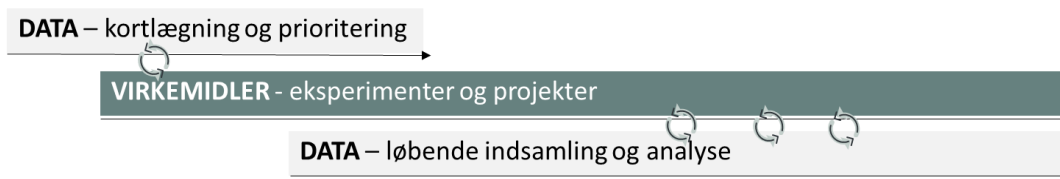
TRE FAGLIGE ARBEJDSGRUPPER

3.7 Proces for arbejdet

Partnerskabet skal bygges på en agil måde med et stort og bredtgående partnerskab og samarbejde.

Det er væsentligt, at opgaverne prioriteres på baggrund af et solidt datagrundlag. Desuden er det vigtigt, at implementeringsplanen og selve virkemidlerne samt projekterne funderes på data, og at der løbende samles data ind med henblik på analyse. Disse spor kan køre sideløbende, og de sikrer, at nyeste viden bliver indarbejdet i løsninger, samt at der holdes et højt innovationsniveau med henblik på at udvikle nye tilgange og løsninger til gavn for fjorden

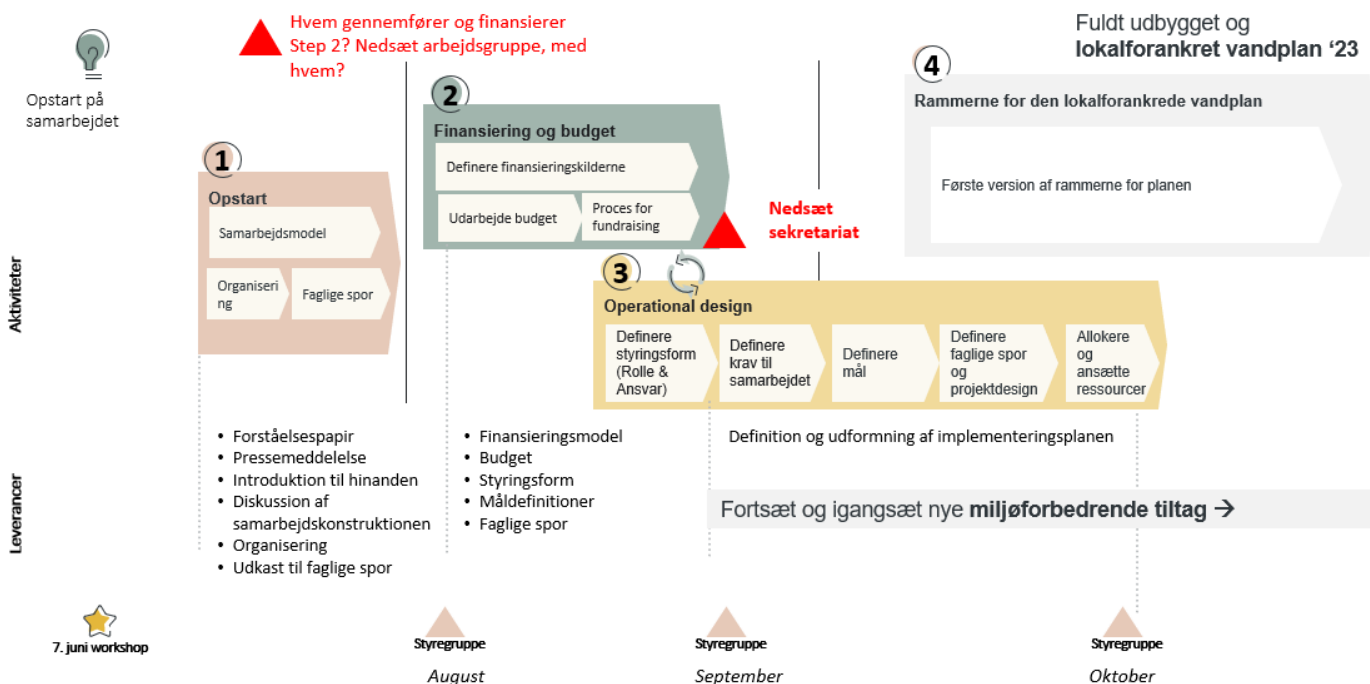
4 Vurdering af næste skridt

Nedenstående afsnit beskriver de kommende skridt for partnerskabsmodellen og hvilke nøgleaktiviteter, der bør gennemføres

4.1 Tids og procesplan på kort sigt

Nedenstående er en plan for de kommende skridt for samarbejdet.

PROJEKTTILGANG OG TIDSPLAN

4.2 Nøgleaktiviteter og afklaringer

Partnerskab:

Juridisk enhed

Der bør oprettet en juridisk enhed med vedtægter for partnerskabet. Der kan med fordel inddrages juridisk bistand til denne opgave.

Etablering af et OPI

Der kan med fordel søges rådgivning på, hvordan man etablerer et offentligt-privat- innovationspartnerskab.

Finansiering:

Medfinansiering

Det skal vurderes, hvordan partnerne finansierer partnerskabet? Med hvilken allokerings-nøgle? Og med hvilke bindinger?

Budget

Der skal udarbejdes et budget for partnerskabet, herunder vurderes finansieringsbehovet for sekretariatsbistand.

Fondsinvesteringer

Det skal vurderes, hvordan man vil sikre fondsinvesteringer, og hvem der er ansvarlig for denne aktivitet?

Roller og ansvar

Ansvar

Det skal defineres tydeligt, hvem der sidder i styregruppe, arbejdsgruppe og sekretariat, og hvilket ansvar disse hver især besidder.

Medlemmer

Det skal afklares, hvem der beslutter, hvem der inkluderes i partnerskabet.

Det skal afklares, hvorvidt der skal opstilles nogle særlige kriterier for, hvem der ikke kan blive en del af partnerskabet.

Det skal defineres, hvorvidt medlemmer af partnerskabet kan blive bedt om at træde ud af partnerskabet - og under hvilke forudsætninger.

Det bør ligeledes drøftes, hvor mange forskellige organisationerne, der skal være en del af samarbejdet.

Det skal afklares, hvorvidt der kan være forskellige niveauer af medlemskab.

Repræsentanter

Det skal afklares, hvem der er en del af gruppen, herunder:

- *Mandat*
Hvilket mandat sidder repræsentanterne med fra deres hovedorganisation, f.eks. kan de træffe beslutninger?
- *Allokeret tid og mødehyppighed*
Hvor meget tid forventes repræsentanterne at bruge på partnerskabet? Hvem betaler deres tid? Hvor ofte forventes man at mødes?

- *Kompetencer og niveau*
Det skal vurderes, hvilke typer af kompetencer, som der er behov for i partnerskabet som de forskellige organisationer skal byde ind med. Derudover skal der afgøres hvilket niveau, de forskellige repræsentanter skal have.

Inddragelse

Det skal afklares og defineres, hvordan man ønsker at inddrage de eksisterende parter i partnerskabet, men også den bredere kreds af interessenter. Dette kunne bl.a. være ved årsmøder mv.